

İMAN

İMAN VE MÜMIN:.....	1
İMANIN YENİLENMESİ:.....	2
İNANCIN AMELLE BESLENMESİ:.....	2
İMAN HEM NURDUR HEM KUVVETTİR:.....	4
İNANAN SARSILSA DA DEVRİLMEZ:.....	4
Özet.....	6

İman ve Mümin:

Tarifler çerçevesinde veya bilim ve mârifet nazariyesi açısından iman; “emn ü eman” kökünden türetilmiş, inanmak, güven vadetmek, başkalarının emniyetini temin etmek.. ya da emin, güvenilir ve sağlam olmak mânâlarına gelen bir kelime. Allah’a inanmak, O’nu tasdik etmek ve doğrulamak, **vicdanî itiraf ve kalbî iz’anda bulunmak** da, dil geleneği açısından bu mübarek kelimeye yüklenen mânâlardan sadece birkaçı.

İman edene mü’min denir. Mü’min; tarifler çerçevesinde yukarıda gördüğümüz hususların tam bir tasdikçisi ve temsilcisidir. *Evet mü’min; sağduyusu, basiret ve firaseti, vahiy ile aydınlanmış dupduru ve tertemiz aklı, engin ve objektif anlayışı, sağlam ve kuşatıcı görüşü, sorumlulukları adına titizlik ve duyarlılığı, kötülöklere karşı azim ve kararlılığı, bütün bir ömür boyu yücelikler peşinde olması ve yüksekleri kollaması, her zaman dipdiri tutabildiği hissi, şuuru ve iradesi, her şeyin özüne nüfuz edebilme hususundaki tecessüsü ve hâdiseleri yorumlamadaki derin idraki, Allah’a itimat edip güvenmesi ve insanlar arasında bir güven insanı olarak tanınıp bilinmesi, Hakk’ı gönülden tasdik edip her zaman O’na karşı vefalı kalabilmesi, emanette emin olarak tanınması ve herkesin her zaman başvuracağı bir emniyet insanı şeklinde hatırlanması, hatırlanıp maşerî vicdanca kabul görmesi, duyulup görüldüğü her yerde Hakk’ın yâd edilmesine vesile olması ve semtine uğrayanları hâliyle, diliyle O’na yönlendirmesi açısından “mutlak zikir kemâline masruftur” esasına binaen **tam bir tasdik, iz’an ve temsil kahramanıdır.** (IGU)*

İnsan, nur-u îmân ile a'lâ-yı illiyîne çıkar; Cennet'e lâıyk bir kıymet alır. Ve zulmet-i küfür ile, esfel-i sâfilîne düşer; Cehennem'e ehil bir vaziyete girer. Çünkü îmân, insanı Sâni'-i Zülcelâl'ine nisbet ediyor; **îman, bir intisabdır.** Öyle ise insan, îmân ile insanda tezahür eden san'at-ı İlahiye ve nukuş-u Esmâ-i Rabbâniye îtibariyle bir kıymet alır. Küfür, o nisbeti kat'eder. O kat'dan san'at-ı Rabbâniye gizlenir. Kıymeti dahi yalnız madde îtibariyle olur. Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem muvakkat bir hayât-ı hayvânî olduğundan, kıymeti hiç hükmündedir.

İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet hakikî îmânı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve îmânın kuvvetine göre hâdisatın tazyikatından kurtulabilir. «Tevekkeltü alallah» der, sefine-i hayatta kemâl-i emniyetle hâdisâtın dağlarvârî dalgaları içinde seyran eder. Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlak'ın yed-i kudretine emanet eder, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder. Sonra saadet-i ebediyeye girmek için Cennet'e uçabilir. Yoksa tevekkül etmezse, dünyanın ağırlıkları uçmasına değil, belki esfel-i sâfilîne çeker. Demek îmân tevhidî, tevhid teslimî, teslim tevekkülü, tevekkül saadet-i dâireyni iktiza eder. (23. söz)

İmanın Yenilenmesi:

جَدُّدُوا إِيْمَانَكُمْ بِلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ¹ın hikmetini soruyorsunuz. Onun hikmeti çok Sözlere'de zikredilmiştir. Bir sırr-ı hikmeti şudur ki:

İnsanın hem şahsı, hem alemleri her zaman teceddüt ettikleri için, her zaman tecdid-i imana muhtaçtır. Zira insanın her bir ferdinin manen çok efradı var. Ömrünün seneleri adedince, belki günleri adedince, belki saatleri adedince birer ferd-i aher sayılır. Çünkü zaman altına girdiği için, o ferd-i vahid bir model hükmüne geçer, her gün bir ferd-i aher şeklini giyer.

Hem insanda bu taaddüt ve teceddüt olduğu gibi, tavattun ettiği âlem dahi seyyardır. O gider, başkası yerine gelir. Daima tenevvü ediyor, her gün başka bir âlem kapısını açıyor. İman ise hem o şahıstaki her ferdin nur-u hayatıdır, hem girdiği âlemin ziyasıdır. **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** ise o nuru açar bir anahtardır.

Hem insanda madem nefis, heva ve vehim ve şeytan hükmediyorlar; çok vakit imanını rencide etmek için gafletinden istifade ederek, çok hileleri ederler, şüphe ve vesveselerle iman nurunu kaparlar. Hem zahir-i şeriate muhalif düşen ve hatta bazı imamlar nazarında küfür derecesinde tesir eden kelimat ve harekât eksik olmuyor. Onun için, her vakit, her saat, her gün tecdid-i imana bir ihtiyaç vardır. (Mektubat)

Rasûlullah (aleyhissalâtü vesselâm) şöyle buyurmuştur:

"İman yetmiş küsur bölümdür; En üstte **“لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ”** Allah'tan başka ilâh yoktur" sözünü kabul etmek ve en altta 'insanlara sıkıntı veren bir nesneyi yoldan çekmek/kaldırmak' bulunmaktadır, haya da imanın bir parçasıdır." (Buhari, İmân 3)

1 "Hayır ve fazilet kaynağı 'Lâ ilâhe illallah' cümlesi ile imanınızı yenileyiniz!" (el-Hakim et-Tirmizi, Nevâdiru'l-usul 2/204. Ayrıca benzer manadaki hadisler için bkz.: Ahmed İbni Hanbel, Müsned 2/359; Abd b. Humeyd, Müsned 1/417).

İnancın Amelle Beslenmesi:

İtikad çok sağlam nazarî yanlarıyla beraber, amel ve aksiyonla da mutlaka kuvvetlendirilmelidir. Bir insan, devamlı tefekkür yamaçlarında dolaşıp Rab ile münasebet yollarını araştırdığı sürece tahkikî imanı elde edebilir.

Evet, bir kimse her an, kâinatta duyup gördüğü hakikatlerle “mârifetullah” ufkunu açıp inkişaf ettirebiliyorsa bu insan kendi irfan dünyası adına daima gönlünde ışıktan bir dantelâ örüyor demektir. Tefekkürden mahrum zavallı sinelerin imanlarının kuvvetlenmesi çok zor ve -Cenâb-ı Hakk’ın mevhibe-i ilâhiye nevinden ihsanına mazhar olanlar hariç- böylelerinin iman adına ortaya koydukları heyecanları da sadece bir histen ibarettir.

Hakikî inanca gelince, o bütün bunların ötesinde daha farklı bir keyfiyettir. Çünkü inanmış ve inancını tefekkürle yoğurmuş bir insanın sinesi her zaman bir buhurdanlık gibi tüter durur. İşte bu faaliyete **ameliyat-ı fikriye denilmektedir ve bu, imanı kuvvetlendirmenin önemli bir yoludur.** Zira insanın imanda zirve noktaya ulaşabilmesi için her zaman böyle fikrî bir operasyona ihtiyacı vardır.

Üçüncü ve en önemli mesele ise, **amelle imanın kuvvetlendirilmesi** meselesidir. Sadece bizim düşünürlerimiz değil; Batı’daki bir kısım düşünürler de bu noktaya önem vermişlerdir. Evet, sadece itikadın nazarî yönü ile Allah gerektiği gibi bilinemez. Her ne kadar kişi, nazarî yönden inandığını zannetse de böyle birinin imanının inkişaf etmesi mümkün değildir. Zira iman, ancak amelle inkişaf eder. Rabbine devamlı ibadet eden ve bunu hiç ara vermeden yapan bir insanı -Allah’ın izniyle- şeytanî hiçbir gücün yıkması ve onun imanını elinden alması mümkün değildir. Zira artık onun imanı ibadetle perçinlenmiş ve aksine ihtimal vermeyecek şekilde bütün benliğine mâl olmuştur.

Her şeyin bir tecrübe alanı vardır ve o mutlaka o alanda tecrübe edilmelidir. Kimya ile alâkalı bir mesele, kimya laboratuvarında tahlile tâbi tutulmalı ve böyle bir konu inşaat mühendisliği ile ilgili kriterlerle test edilmemelidir. Yine tıbbın değişik dallarından her birinin kendine ait bir sahası vardır. Bunların bazılarında mahsusat denilen ve daha ziyade görülen, duyulan ve hissedilen pozitif hüviyetteki mevzular ele alınarak tecrübeye tâbi tutulur ki, bu sahaların dışında tecrübe edildiklerinde, kat’iyen istenilen netice elde edilemez. Aynen bunun gibi **kalbî ve ruhî hayatı inkişaf ettirmenin de kendine göre bir alanı vardır..** ve başka yollarla ona ulaşılması mümkün değildir. Zira kişinin doğrudan doğruya kendisini çok yüksek hakikatlere verip, onda fâni olması, sık sık zihnen, fikren ve ruhen Allah’a doğru seyahatler tertip etmesine, belli ölçüde de olsa beden ve cismaniyetine baş kaldırmasına bağlıdır.

Ehlullahtan, tek bir iman hakikatinin inkişafı için, senelerce uğraşanlar vardır.

Evet, bu mevzuda terakki etmek, çok ciddî gayret göstermeye ve fedakârlıkta bulunmaya vâbestedir. Kaldı ki insan, daima yenilense de, gece-gündüz münavebesi gibi, her zaman ışığı karanlıklar takip edecek ve sürekli yenilenme ihtiyacı hâsıl olacaktır. Bu itibarla bir yandan hâdiseler, zaman ve eşya, insanın ruhunu karartırken öte yandan da o, iman mevzuunda gönül ve ruh dünyasında yeniden bir diriliş gerçekleştirmeli ve tazelenme yollarını araştırmalıdır ki, ötelere diri olarak intikal edebilsin.

İşte böyle davranma, meselenin amelî yönüdür ve çok büyük bir ehemmiyet arz etmektedir. Bu hakikate binaen Kant da, Cenâb-ı Hakk'ın bilinmesi mevzuunda "Nazarî şeylerle Allah bilinemez." demiştir. **İnsan, matematiksel olarak iki kere iki dört eder kat'iyetinde inanılması gereken hakikatleri kafasına koysa bile, bunlar kalb ve latîfelerine yerleşmedikçe o kimsenin tahkikî imana ulaşması mümkün değildir.** Zira mücerret iman, işin sadece nazarî yönünü teşkil etmektedir. İmanın, insanın içinde petekleşmesi ise amele bağlıdır.

İman, onu mârifet arayan dimağlarda, gözlerini âfâk ve enfüste gezdiren gönüllerde ve daima bir buhurdanlık gibi tüten sinelerde kökleşip gelişir.. evet bu mevzuda ısrar şarttır. Bu sebeptir ki "ehlullah" seyr u sülûklerinden asgarî kırk günlerini nefsanî lezzetlerden kendilerini uzak tutmaya ayırmış ve kalbî hayata yönelmişlerdir. Bu, "Yeme, içme, yatma ve konuşma kontrol altına alındığı takdirde insan kırk gün içinde, mutlaka belli bir yere gelir." demek değildir. Ama bu zaman içinde insan, gideceği doğru yolu bulabilir ve az dahi olsa bu yolda bir alışkanlık kazanabilir. Bu öyle bir kazançtır ki, ihtimal o, bu yolu bulduktan sonra, farklılaşması, yeni farklılaşmalara referans hep sağlam adımlarla Allah'a yürüyecektir. (Prizma 5 -Kendi iklimimiz-)

İman Hem Nurdur Hem Kuvvettir:

Kur'ân; insanın yaratılış gayesini marifet ufku, muhabbet rûhu, aşk u şevk buudu ve rûhânî hazlar televvünleriyle "imân-ı billah" olarak tesbît eder. **İnsan, yerinde kendi özünden varlığın derinliklerine yollar vurmak ve yerinde varlıktan değişik kesitler alıp özünde değerlendirerek imân ve düşünce dünyasını inşa etmekle sorumlu tutulmuştur.** Bu, aynı zamanda onun rûhunda meknî bulunan insanlık gerçeğinin de ortaya çıkması demektir. Evet insan, ancak imânın aydınlığında, özünü, özündeki derinlikleri, varlığın hedef ve gayelerini sezip, kâinât ve hâdiselerin içyüzüne, eşyanın perde arkasına muttali olabilir.. muttali olup varlığı kendi buudlarıyla kavrayabilir. İnançsızlık tıkalı ve

boğucu bir sistemdir. İnançsızın nazarında varlık bir kaosla başlamış, rastlantıların ürperten belirsizlikleri içinde gelişmiş ve süratle de dehşet veren bir sona doğru kaymaktadır. Bu sallana sallana, yuvarlana yuvarlana gidiş içinde, ne rûha inşirah veren Rahmanî bir nefha, ne de bizi insanî emellerimizle kucaklayacak emniyet esintili küçük bir yer, hatta ayağımızı basacak kadar bir zemin vardır.

Menşeyini, hareket çizgisini, nereye ve neye yönlendirildiğini, vazife ve sorumluluklarını sezebilen imân insanı ise, her şeyi apaydın görür.. ayağını basacağı yere endişesiz basar.. tevcih edildiği hedefe korkusuzca ve güvenle yürür.. yürürken de varlığı ve varlığın perde arkasını elli bin defa kurcalar, elli bin defa eşya ve hâdiseleri imbikten geçirir; her kapıyı zorlar, her nesneyle münasebet yollarını araştırır.. bildiklerinin, bulduklarının yetmediği yerlerde, o güne kadar kendisini veya başkalarının gerçekleştirdiği tesbîtlerin çehresinde görüp-duyduğu hakikatlerle yetinir ve yoluna devam eder.

Bu ölçüler içinde bir imân seyyahı, çok önemli bir güç kaynağı keşfetmiş sayılır. Evet, **“Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh” ile remzedilen, ötelere âit bu cephane ve hazine öylesine önemli bir kuvvet kaynağıdır ki**, bu kuvvet kaynağı ve bu ışığı elde eden insanın artık başka güç kaynağına ihtiyaç hissetmesi söz konusu değildir. O, hep onu görür, onu bilir, onun maiyyetine koşar, hayatını ona yönelik yaşar; marifet ve itimadının derinliği ölçüsünde bütün dünyevî güçlere meydan okuyabilir ve herşeyin üstesinden gelebileceği ümidiyle en olumsuz durumlarda bile şevkle yaşar; kat’iyen bedbinlik ve karamsarlığa da düşmez. (FF-2)

İnanan Sarsılsa da Devrilmez:

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزِنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

"Gevşeklik göstermeyin, tasalanmayın; eğer iman ediyorsanız üstünsünüz."
(Âl-i İmrân, 3/139)

Hâlihazırdaki tablo oldukça ürpertici; ancak iman, ümit ve Allah'a teveccüh sayesinde aşılmayacak gibi de değil. Eğer insan, güneşe doğru yürür veya uçarsa, gölgesini arkasına almış olur; sırtını güneşe dönerse bu defa da gölgesinin arkasında kalmış olur. Bu itibarla gözlerimiz hep sonsuz ışık kaynağında olmalıdır. Evet her şey, Âkif'çe ifadesiyle: Allah'a dayanıp, sa'ye sarılıp, hikmete râm olmaktan geçmektedir. Ülkede iç içe kriz yaşandığı bir gerçek; ancak, sebepleri biliniyor, iman, ümit ve azimle karşı çıkıldığında, bu kabil krizler hemen her zaman aşılmış; aksine problemler vehim ve hayallerle köpürtülüp ya da onlar üzerinde politika yapıldığında şişmiş, büyümüş, olduğunun üstünde bir görünüme ulaşmış ve psikolojik tahribatıyla içinden çıkılmaz hâle gelmiştir.

Ben inanıyorum ki, bu azim kahramanlarına, bugün olmasa da yarın mutlaka bir inayet eli uzanacak.. yollarını kesen tipi-boran dınecek.. kar-buz eriyip gidecek ve çevrelerindeki birkaç asırlık o kupkuru çöller cennetlere dönecek ve mutlaka talih onlara da gülecektir.

Yeis, yol kesen bir gulyabani, acz ve çaresizlik düşüncesi ise ruhu öldüren birer hastalıktır. Şanlı geçmişimizde yol alanlar, hep imanla, ümitle yol almışlardır. Kendini acz ve ümitsizliğe salanlar da yollarda kalmışlardır. Hissizler, hareketsizler yol alamazlar.. uyuyanlar hedefe ulaşamazlar.. hele azmini, iradesini yitirenler asla uzun zaman ayakta kalamazlar.

Şimdi eğer, yarınlarımızı düşünüyor ve dipdiri geleceğe varmayı düşünüyorsak, yolların yürünerek alınabileceğini ve zirvelere azim, irade ve plânlarla ulaşılabilceğini asla hatırdan çıkarmamalıyız. Ulaşılmaz gibi görünen zirveler şimdiye kadar defaatle aşıldı; defaatle yüksek tepeler azmin, iradenin ayaklarına yüz sürdü ve onlarda ulaşılmaz şahikalara ulaşma azmini coşturdu. **Aslında hangi devirde olursa olsun yürüdüğü yolun, yöneldiği gayenin ve dayanıp bel bağladığı kuvvetin farkında olanlar bu şuur ve kendi iç dinamikleri sayesinde tekrar tekrar o zirveleri aşmış ve o şahikalara ulaşmışlardır.** Arz onların ayaklarının altında küçüldükçe küçülmüş, gökler onların irfanlarına sine açmış, mesafeler onların gayretlerine selâm durmuş ve karşılarına çıkan engeller de onları hedefe taşıyan birer köprü hâline gelmiştir.. evet bu babayiğitler karşısında karanlıklar her zaman bozgun yaşamış, musibetler rahmete inkılâp etmiş, sıkıntılar kurtuluş yolu olmuş, tazyikler de birer terakki rampası...

İşte böyle birinin bugününü bütün bütün yıksalar, o yönelir yarınlara ve yoluna o kulvarda devam eder; yarınlarını da yok etseler atını mahmuzlar ve öbür günlere koşar. Baş edemezler böyle biriyle ve edememeliler de. Zira o imanı, azmi, ümidi sayesinde, bozgunlar yaşadığı ya da yıkıldığı durumlarda bile hep bir başka muvaffakiyet ve zaferin projeleriyle serinlemiştir. Ve yine böyle biri, önünde kinlerin, nefretlerin kudurup durduğu, ufkunu üst üste karanlıkların sardığı anlarda bile asla ümitsizliğe düşmemiş ve paniğe kapılmamıştır. Zira o, ne sadece dün, ne bugün ne de yarındır. O bütün bu zamanların hepsine sözünü geçirme konumunda bir "sahibu'l-vakt" ve bir "ibnü'z-zaman"dır. (Tasavvufta bu kelimelere yüklenen farklı mânâlar mahfuz, "ibnü'z-zaman" kendi çağının çocuğu, "sahibu'l-vakt" de içinde bulunduğu dönemin hakimi demektir.) Bilir yaşadığı zamanın dilini, bildiği gibi dinin ruhunu, Kitab'ının esrarını. Görüldüğü ve hissedildiği her yerde hatırlatır Saadet Çağ'ının insanlarını. O, duyguları, düşünceleri, iffeti, ismeti, vefası, sadakati ve eğilip bükülme bilmeyen sağlam

karakteriyle âdeta granitten bir âbide gibidir; çevresinde her şey üst üste devrilse -alimallah- tırnak kadar bir parçası dahi kopup düşmez.

Öyle ümit ediyoruz ki; işte bu sağlam karakter sayesinde, bugün olmasa da yarın mutlaka, hicranla yanan sinelerin hicranı dınecek, asırlardan beri iki büküm yaşayanlar bellerini doğrultarak var olduklarını haykıracak, zulmetlere yenik ruhlar dirilip çevrelerini saran karanlıkları kovacak ve herkes olağanüstü bir gayret ve performansla kendi ruh ve mânâ köklerinin kılavuzluğunda bütün engelleri aşarak, özüyle bütünleşip talihinin zirvesine ulaşacaktır. (ÖKBH)

Özet

1- İman, insanı Sâni-i Zülcelâl'ine nisbet eden bir intisab (bağ) dır. İnsan, iman ile kendisinde tezahür eden ilahi sanatlar ve isimler itibariyle bir kıymet alır.

2- İnsan, îmân nuruyla a'lâ-yı illiyyîne çıkar; Cennet'e lâıık bir mahiyet kazanır.

3- İman hem nurdur, hem kuvvettir. Hakikî îmânı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve îmânın kuvvetine göre hâdisatın tazyikatından kurtulabilir.

4- İnsanın hem şahsı, hem alemi her zaman yenilendiği için, her zaman imanı tazelemeye ihtiyaç hasıl olmaktadır.

5- İtikad çok sağlam nazarî yanlarıyla beraber, amel ve aksiyonla da mutlaka kuvvetlendirilmelidir.

6- Her devirde sahip olduğu iman kuvvetinin farkında olanlar kendi iç dinamikleri sayesinde bütün engelleri aşmış ve zirvelere ulaşmışlardır.

İNANMAK.....	1
HAKIKİ İMANI ELDE ETME:.....	2
TAKLİDİ İMAN.....	4
TAHKİKİ İMANA GİDEN YOLLAR.....	6
Okunabilecek Başka Yerler:.....	7

İnanmak

Hidayet, zatında Allah'a ait olmasına rağmen, esbap, şart-ı âdî –Üstad'ın tabiriyle meyelanda tasarruf– plânında, insana aittir. Zira ondaki bu meyil ve irade hesaba katılarak onun hakkında değişik takdirler yapılmıştır. Ancak Allah (celle celâluhu), bazen birisinin çok ciddî gayreti neticesinde ona hidayet eder, bazılarının da küçük bir temayülüne lütufta bulunur. Böyle bir muamele tamamen rahmetin genişliği, biraz da o insanın samimiyetiyle alâkalıdır. Adalet, bir kimsenin gösterdiği cehd ve gayret kadar karşılık görmesi demektir. Bu muameleye göre, insan, dünyada hiç gözünü kırpmadan ahiret için çalışması hâlinde ihtimal Cennet'e gidebilir. Çünkü adalet, ebedî mesut olmaya karşı ebedî çalışmayı gerektirir. Oysa Allah'ın rahmeti her zaman ödedir; kullarına, benim farz kıldığım şeyleri yapın, haram kıldığım şeylerden de kaçınm; arada meydana gelen boşlukları Ben rahmetimle doldururum demiştir ki, bu da O'nun rahmetinin enginliğine işarettir.

Evet, Allah'a iman çok güzel ama çok zor bir meseledir. Hucurat sûresinde Allah (celle celâluhu), “İnadık” diyen bedeviler için: “De ki: Siz iman etmediniz ama “İslâm olduk.” deyin. Zira henüz iman kalblerinize yerleşmedi.” (*Hucurat sûresi, 49/14.*) buyurmakta ve bir sonraki âyette de gerçek inananları, “Gerçek mü'minler ancak Allah'a ve Resûlü'ne iman eden, ondan sonra asla şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla mücadele edenlerdir...” (*Hucurat sûresi, 49/15.*) diye tavsif etmektedir. Demek iman, riyazî kat'iyet içinde, aksine ihtimal vermeyecek ve perde-i gayb açılıp aksi gösterilse sarsıntı yaşamayacak şekilde bir iz'an gerektiriyor. Ben, avam halktan öyle insanlar tanıdım ki, akla, mantığa açık bir dimağı olmadığı hâlde, inandığı şeylere, aksine ihtimal vermeyecek şekilde inanıyor ve çok rahat bir şekilde, “Biz toprağın altına girecek, oradan Allah'ın huzuruna gidip hesap vereceğiz. Ne olacak bizim hâlimiz?” diyorlardı. Yani bunlar, insanın kemikleri bile çürüdüktan sonra toprağın altında nasıl canlanıyor ve o huzura gidiliyor? diye düşünmüyorlardı. Demek onlar, akıl ve mantığın meydana getirdiği bir kısım boşlukları, safvet ve samimiyetleri ile aşmışlar. Bu durum, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) “Aleyküm bidini'l-acâiz – Size yaşlı kadınların inandıkları gibi inanma düşer.” sözleriyle ne kadar da örtüşüyor! Yani onlar bir delile, bir işarete ihtiyaç duymadan inanıyorlar.

Sahabe efendilerimizin imanı da bir yönüyle böyleydi; onlar –muhalfarz– Efendimiz'i, peygamberlik mânâsının tersi bir noktada görseler, O'nun hakkında hiç mi hiç kanaatleri değişmezdi. Meselâ, hiçbir zaman “Neden diğer insanlar dört kadınla evlenebiliyorlar da, Allah Resûlü'nün dokuz tane?” diye akıllarının köşesinden bile geçmemişti. Kaldı ki onların çoğunun bir tane hanımı ya var ya da yoktu. Nitekim Suffe ashâbı arasında evlenmeye fırsat bulamayan onlarca insan mevcuttu... (Fikir atlası)

Hakiki İmanı Elde Etme:

Muhteva ve özü itibarıyla iman; can âleminden koparılıp ruhlarımıza sunulmuş bir yemiş, duygularımıza içirilmiş bir kevser, gönül dudaklarımızla emilen bir mânâ, his, şuur, idrak pergeli ve cetveliyle sînelerimizde şekillendirilmiş nurdan bir âbidedir. Gönlünü ve duygularını imanla, mârifetle onarıp ihya eden bir iman kahramanı, düşünce dünyasını cennetlere çevirmenin sırrını keşfetmiş, ebedî mutluluk yoluna girmiş ve başka arayışlardan da kurtulmuş demektir. Zira, “her zaman imanda mânevî bir cennetin, küfür ve dalâlette de mânevî bir cehennemın mevcudiyeti söz konusudur.. evet, iman mânevî bir Tûbâ-i Cennet çekirdeğini taşıdığı gibi, küfür de içinde mânevî bir Cehennem tohumu saklamaktadır.” (Siyakın üslûba tesiri çerçevesinde küçük bir değişiklikle Bediüzzaman’dan).

Aslında bir ruh imanla kanatlanmışsa, artık o ne başka eşiğe baş koyar, ne de başkalarına dilencilik yapma zilletine düşer.. kimseden korkmaz, kimseye baş eğmez ve imanın gücü ölçüsünde her şeye karşı yiğitçe davranır. Evet, “iman hem nurdur, hem kuvvettir; hakikî imanı elde eden adam kâinata meydan okuyabilir ve hâdiselerin tazyikatından kurtularak her zaman mutlu olabilir.” Çünkü, “iman tevhidi, tevhid teslimi, teslim tevekkülü, tevekkül de saâdet-i dâireni (dünya-âhiret mutluluğu) netice verir.” (Bir-iki kelime değişikliğiyle Üstad Bediüzzaman’dan) Böyle bir iman âbidesi, her zaman gönlünü, gökler ötesi âlemlere ulaşmak için bir helezon gibi kullanır ve onunla meleklerin, rûhânîlerin iç içe bulunduğu melekûfî derinliklerde kanat çıkar durur. Zaman olur, melekler ve rûhânîler onun kulaklarına bir şeyler fısıldar ve zaman gelir o, rûhânîlerin boyunlarına mârifet gerdanlıkları takar ve bulunduğu âlemin müşârun bil-benânı (parmakla gösterilen) olur. Hele bir de o, imanını irfanla derinleştirip irfanını da rûhânî zevklerle bezeyebilmişse.. evet işte o zaman, melekleri bile imrendiren ufuklarda pervaz etmeye başlar.. hep Hakk’ın hoşnut olacağı zirveleri kollar.. sürekli cennetliklerle oturur kalkar ve “a’lâ-yı illiyyîn” rüyaları görür. Nûr-u iman ile a’lâ-yı illiyyîne yükselip, Cennet’e lâıyk bir kıymet almak hakikî mü’minin kaderi; küfrün zifirî dünyasında aşağıların aşağısına (esfel-i sâfilîn) düşüp Cehennem’e ehil hâle gelmek de kâfirin ma’kus talihidir. (İkinci şık başlı başına bir konu ama, zannediyorum tahliline bu sahifeler yetmez...)

Hakikî mü’mini kendi derinlikleriyle görebilenler, onda Hakk’ı hatırlar.. onun nefeslerini duyan İsa Mesih’e uğramış gibi canlanır ve onun gönlünden yükselen sesleri dinleyenler, Beyan Sultanı’nın meclisine ermiş gibi söz şarabıyla mest ü mahmur hâle gelir. Evet, iman ve imanın vadettikleriyle donanımını tamamlamış bir rûhun, artık başka herhangi bir şeye ihtiyacı kalmamıştır. Allah’a intisabı sayesinde o, aczi içinde Hakk’ın kudretiyle güçlü, fakirliğiyle beraber O’nun servetiyle zengin ve küçüklüğüne rağmen de ululardan bir uludur. Çünkü o, ihtiyar ve iradesinin yetersiz kaldığı noktada, Efendisinin sonsuz iradesine dayanır. Üstesinden gelemeyeceği konularda O’nun kudretine itimat eder.. dünyevî hayatı itibarıyla sarsıldığında, ebedî hayatının bağ ve bahçelerine sığırır.. ufkunu ölüm endişeleri sardığında, kendini ebedî hayatın ferah-feza iklimlerine atar.. akıl ve idrakiyle çözemediği problemler karşısında da, Kur’ân’ın “hall ü fasl” eden aydınlık iklimine müracaat eder.. ve hiçbir zaman yeis yaşamaz, boşluk hissetmez; karanlığın mütemadî olanıyla karşılaşmaz; hayatını bir zevk zemzemesi şeklinde duyar, yaşar ve ömrünü Yaradan’a şükürlerle yedi-yetmiş-yedi yüz veren başaklara çevirir.

Mükemmel bir mü’min, sadece kendi donanım ve şahsî kıvamına da bağlı kalmaz; o, peygamberâne bir azimle herkese açılır, herkesi kucaklar ve kendini ihmal edecek ölçüde hayatını

başkalarının dünyevî-uhrevî mutluluğuna bağlar ve hep bir sahabi gibi yaşar; yaşar da, tıpkı mumlar gibi özündeki aydınlatma usâresiyle sürekli çevresini nura gark eder ve kendine rağmen bir yol izler.. evet o hep, gece gibi karanlık iklimleri kollar.. zulmetlerle yaka-paça olur.. her zaman par par yanar.. yandıkça içi “cız” eder boynu bükülür ama, ne sürekli yanması, ne de yanıp tükenmesi, onu başkalarını aydınlatmadan alıkoyamaz.

İman yolunun başına sancağını sağlamca saplayabilmiş iman eri, bir hamlede arzı aşar.. gider semalara ulaşır.. yıldızlarla hasbıhal eder.. güneşle münasebete geçer.. ayla arkadaşlık kurar.. ve yürür fezanın derinliklerinde “Refik-i A'lâ”ya doğru. Yürürken de, her zaman tevazu içinde yüzü yerde ve mahviyet soluklamaktadır.. evet o, gönlüne meleklerin kanadından tüyler takmış gibi, her zaman akıl almaz irtifalarda kanat çırpıp durur; kanat çırpıp durur ama, ne irtifaların baş döndürücülüğü, ne de rûhânîlerle at başı hâle gelme, onun o durulardan duru düşüncelerini bulandıramaz. Baş her zaman bir Âdem Nebi duygusuyla sînesi üzerinde buruk, dudaklarında hiç dinmeyen bir efgan ve ümitleriyle de kıpkırmızı güller gibidir. Güneşe bakar gibi Hakk’a yönelince renklerle köpürür; O’nun mehâbetini duyunca da, Sûr sesi almışçasına sabahın şebnemli yaprakları gibi terler.

Onu temâşâ edenler, onun her hâlinden Hakk’ı müşahedeye menfezler bulur, sonsuza yönelir ve dünyalarını bir sevda yuvasına çevirirler. O, ışığa hasret en karanlık gecelerde ve hazanla sarsılmış bağlarda-bahçelerde çeşit çeşit ışık oyunları gösterir ve çevresine gönlünün mânâlarından demet demet güller, çiçekler sunar.

Bazen duygularını heybet ve mehafetle yoğurur, kavrulmuş sînesini gözyaşlarıyla serinletir; bazen de ümit ve beklentilerinin yollarına su serpiyor gibi yaş döker, hülyalarının çarçabuk gerçekleşeceği tefe’ülü ile sevinç murakabesi yaşar. Ne var ki, imanının enginliği ölçüsünde, her zaman ötelere açık bulunur. Kalbinin ritmine ayak uydurur, mantığını kalbinin kanatlarından tüylerle kanatlandırır; düz akıl ve dünyevî idrakin takılıp yolda kaldığı aşılmaz gibi görülen engebeleri bir hamlede aşar ve mânâ dünyasının şâhikalarına ulaşır.

İman erleri gam ve keder sâikleriyle kuşatıldıkları zamanlarda bile hep huzur içindedirler. Onlar, ne devamlı gam çeker ne de kederin süreklisini bilirler. Allah’a intisap ve O’na dostlukları sayesinde, rahatlıkla gamın boynunu kırar; kederi, kendi küdüreti içinde boğar; varsa tasalarını “hüzn-ü mukaddes” renkleriyle bezer ve sıkıntıların arka yüzündeki uhrevî güzelliklerin tül pembe renklerini temâşâ ile, elemeleri lezzetlere, ızdırapları da doğum sancılarının vadettiği inşirahlara bağlayarak, dudaklarından dökülen “of”ları ânında “oh”lara çevirir ve en muzdarip hâllerinde bile çevrelerine kalblerinin diliyle sevinç neşideleri dinletirler. Bir kere de bu çizgiyi yakalayıp ilk nefeslerini böyle uhrevîleştirince, ikinci kez soluklanmada, kalblerini dimağlarına bağlar, akıllarını gönül diliyle konuşturur ve seslerini tâ yıldızlar ve yıldızlar ötesi âlemlere duyurarak, vicdanlarının zirvelerinden bütün rûhânîlere, bugüne kadar duymadıkları ne ezanlar ne ezanlar dinletirler. Bu ezanları mü’minin kendisi de duyup zevk edebilir; elverir ki, ufkunu dalâlet kirlerinden temiz tutabilsin. (IGU)

Taklidî İman

Taklit; başkasının fikir ve düşüncelerini doğruluğunu test etmeden kabullenmek, onun hal ve hareketlerini tekrarlamak, ona benzemeye çalışmak ve bir şeyin “kalp”ını yapmak demektir. Bir insanın, bir hocadan veya kitaptan okuyup öğrenmeden, anne-babasından ve çevresinden görüp işittiği şekilde inanmasına ve inandığı esasların doğruluk derecesini ve hakikatini araştırmadan onları kabul etmesine “taklîdî iman” denir.

Tahkik ise; bir şeyin doğru olup olmadığını araştırmak ve o hususta hakikata ulaşmak için çalışıp didinmek, cehd ve gayret göstermek demektir. İman esaslarının mahiyet ve hakikatini araştırıp soruşturduktan sonra yani tahkik sonucu ulaşılan imana da “tahkîkî iman” denir.

Taklit bütün bütün mezzum değildir, peygamberler ve hak dostları gibi taklit edilmesi faydalı hatta gerekli olan şahıslar da vardır. Bu, özleri sâfî, düşünceleri duru; kafaları Hak’la halk arasında büyük gerçeğin haliçesini ören müstesna insanları taklit doğruya yönlendirici ve maddî ma’nevî huzura erdiricidir. Bu taklitte, hürriyet ve iradeyi nefy ve inkâr yoktur; bilakis hürriyet ve iradeyi müdafaa ama su-i istimalde meydan vermeme vardır. Zararlı taklit ise, akl-i selim kâle alınmadan, müspet fenlerin ortaya koyduğu neticeler düşünülmeden, insanın, yine kendisi gibi insanların düşüncelerini benimsemesi ve onların hareketlerini tekrarlamasından ibarettir. Böyle bir taklit, insanlık mânasına hakarettir ve insanı, kendi gibi aciz ve zayıf varlıklara köle yapar.

Bir insanın, herhangi bir araştırma lüzumunu duymadan, görüp duyduğu gibi, inanması ve netice itibarıyla da davranışlarını ona göre ayarlaması bir taklittir. Bu türlü davranışta muhakeme ve dolayısıyla da “ilm-i yakîn” bulunmadığından, kitlelerin akışına, hâricî müessirlerin ağır basmalarına göre, sık sık yer ve yön değiştirmeler olabilir. Ayrıca, fen ve felsefeden gelen dalâlet ve küfran karşısında taklit Müslümanları mukavemet edemezler. Bu bakımdan da –bilhassa günümüzde- tahkîkî imana ulaşma yollarının araştırılmasına ve bu konuda insanların uyarılmasına ihtiyaç hatta zaruret vardır.

Kaldı ki, Kur’an-ı Kerim, yer yer, duygu, düşünce ve bakışlarımıza hep yeni yeni şeyler sunmakta ve bize daima yeni ve isabetli bakış açıları kazandırmaktadır. Dahası, İlâhî beyanın takriben beşte biri insanı araştırmaya, âfakî ve enfûsî tetkîk ve tefekküre teşvik ederek “tahkîk”in önemini göstermektedir.

Tahkîkî imanı kazanma ve hakikate ulaşmanın yolları hakkında farklı farklı mütalaalar vardır. Mesela; insanı tamamen aklî bir varlık olarak gören ve havass-ı hamse (beş duyu organı) ile gelen malzemenin aklın kurallarına göre şekillendiği zaman doğru bir bilgiye ulaşabileceğini savunan Meşşâilere göre hakikate akılla varılır. Akılcı Meşşâiye’ye karşı çıkan Sühreverdi ve diğer İshrâkiye müntesipleri ise, hakikate akıl yoluyla değil sezgi yoluyla varılabileceğini savunurlar. Tasavvuf dilinde işrak, sezgi yoluyla bilgi edinme manasına gelir. İshrâkiyyun, aklın insanı belli bir sınıra kadar götürdüğüne, onun yalnızca kavrama gücü sınırlı bir ölçü olduğuna, hakikatin aklın ötesinde kaldığına inanır ve aklın yerine sezgiyi koyarlar. İlâhî hakikatlere ulaşmanın tek yolunun sezgi olduğunu söylerler. Hakikate, Cenâb-ı Hakk’ın insanın içini açmasıyla ve içinde bir inşirah yaratmasıyla ulaşabileceğine inanırlar. “Allah kimi doğru yola koymak isterse, onun kalbini İslâm’a açar.” (En’am, 6/125) mealindeki ayet-i kerimede de bu hususa işaret vardır. Evet, bir insanın kalbinin inşirahla dolması, Allah’tan gelen bir nur ve bir ışıkla olur.

Bu düşünce, imanın tarifiyle ve tarifte kullanılan ifadelerle de uyuşmaktadır. İman, Sa'd-ı Taftazani'nin ifadesiyle; "Cenab-ı Hakkın, istediği kulunun kalbine, cüz-ü ihtiyarının sarfından sonra ilka ettiği bir nurdur." Yani iman, insanın aklını kullanması veya âfâkî-enfusî tefekkürü sonunda, Cenâb-ı Hakk'ın murâd-ı sübhânîsiyle onun içinde yaktığı bir ışıktır, bir nurdur. Demek ki, bir işrak ve bir cezb ü incizâb sözkonusu olabilir; fakat, usulu'd-din uleması, insanın âfakî-enfusî tefekkürü, araştırması, o mevzuudaki cehd u gayretini de nazara verdikten sonra, "iman Cenâb-ı Hakk'ın, murad buyurursa, kalbde hasıl edeceği bir nurdur" derler. Eserlerinde bu tarife de yer veren Bediuzzaman hazretleri "iman, Şems-i Ezeliden vicdan-ı beşere ihsan edilen bir nur ve bir şüadır ki, vicdanın içyüzünü tamamıyla ışıklandırır. Ve bu sayede, bütün kainatla bir ünsiyet, bir emniyet peyda olur ve her şeyle kesb-i muarefe eder. Ve keza, iman, Şems-i Ezeliden ihsan edilmiş bir nur olduğu gibi, saadet-i ebediyeden de bir parıttır. Ve o parıltıyla, vicdanında bulunan bütün emel ve istidatlarının tohumları bir şecere-i tuba gibi neşvünemaya başlar, ebed memleketine doğru hareket eder, gider." der.

Tahkîkî İmana Giden Yollar

Tahkik meselesine gelince; sofilere ya da işrak yolunda yürüyenlere göre hakiki iman biraz da Cenab-ı Hakk'ın zatını bilmeye bağlıdır. Deliller, Zat-ı uluhiyetin bilinmesinde tek başına yeterli değildir. İnsan, kainat kitabını elli defa hallac etse, kendisindeki hilkat eserlerini ve tevhid delillerini de görse, yine de Zat-ı uluhiyeti bilemeyebilir. Öyle bir yolla, insan ancak Zat-ı uluhiyetin varlığı konusunda bir fikir ve kanaata sahip olur. Cenab-ı Hak, o fikir ve kanaati, insanın içinde bir iz'an haline getirirse Zat-ı uluhiyet de duyulabilir. Fakat, Üstad Bediüzzaman, mutasavvıf ve mütekellimlerde gördüğü ifrat ve tefrit üzerine, Fahreddin-i Razi ile Muhyiddin İbn Arabi arasında meydana gelen bir diyalogu hatırlatarak der ki: "Evet, ilm-i Kelâm vasıtasıyla kazanılan marifet-i İlâhiye, marifet-i kâmile ve huzur-u tam vermiyor. Kur'ân-ı Hakîm'den alınan marifet ise, huzur-u daimîyi vermekle beraber, ne kâinatı mahkûm-u adem eder, ne de nisyan-ı mutlakta hapseder. Belki başıbozukluktan çıkarıp, Cenâb-ı Hak namına istihdam eder. Her şey mir'at-ı marifet olur."

Evet, Allah'ı bilmek Zâtını bilmekten farklı şeydir. Zat-ı Ulûhiyet'in bilinmesi, insanın içindeki bir inkişafa vâbestedir. O, bazen bir hads ile bilinir ve insan entüvisyon da diyebileceğimiz çok küçük bir sezmeyle birdenbire çok büyük bir hakikate ulaşabilir. Bir karıncanın hareketinden aniden bir Zat-ı Ulûhiyet hakikatine intikâl edebilir. Hem öyle intikâl eder ki, artık iman o şahsın içine yerleşir; yerleşir de, o kul Zat-ı uluhiyet için "Şu anda bana şah damarımdan daha yakın ama aynı zamanda bütün sistemleri de O idare ediyor." der ve tam olarak hisseder bu dediğini.

Ancak, kanaât-i âcizânemce, herkes için geçerli olan tahkik yolu araştırma, tedkik, o mevzuda isteklilik, süreklilik, ısrar ve temâdî ile beraber ibadette derinleşme yoludur. Şart-ı âdî planında iradeyi öne çıkaranlar ve Maturîdî eğiliminde bulunanlar için bu yol Cenab-ı Hakk'ın lûtfetmesi adına daha geçerli bir sebeptir. İnsanlar araştırma mevzuunda hem ciddi, kararlı ve sürekli olurlar, hem de elde ettikleri bilgileri ibadette derinleşme hesabına kullanırlarsa bugün olmazsa yarın tahkîke ulaşabilirler. Kant da, Saf Aklın Kritiği'nde, Allah'ın nazarî akılla değil, amelî akılla bilineceğini söyler. Evet, güzel davranışlar, salih ameller ve ibadetler, bir süre sonra insanın tabiatı haline gelerek onu, mücerret bilgiyle ulaşılamayan

noktalara ulaştırır. Mücerret bilgi ve malûmat, insanı hiçbir zaman, amelin, yaşamanın, tecrübe etmenin ve ibadetin yükselttiği seviyeye yükseltmez. Tecrübe ve uygulamadan yoksun, amel ve ibadetten mahrum bir insan, kütüphaneler dolusu kitap okusa da, vicdanında duyulması gerekenleri kat'iyen duyamaz; sadece delillere dayanarak kafasına yerleştirmeye çalıştığı bir ulûhiyet telakkisiyle hiçbir zaman imana ilişen problemlerden kurtulamaz. Öyleyse, vicdan mekanizmasını işlettirmek ve ondan semere almak için insan "salih amel"e yapışmalı, çokça ibadet etmeli, ibadeti tabiatının bir yanı haline getirmelidir. İmanın, akıldan ziyade kalbe oturması ya da en az akıl kadar kalbin de işletilmesi, ibadetle cilalanması ve neticede kalb ve kafa izdivacının sağlanması şarttır. Yoksa, iman zayıf bir lehimle tutturulmuş gibi olur. O da, nâmüsait şartlar altında birden bire eriyiverir, kırılır gider. İşte, tahkike ulaşmak, belki senelerce sürececek olan bir ibadet cehd u gayretine bağlıdır. Fakat, böyle bir cehd neticesinde tahkîkî iman hedefine ulaşan bir kulun karşısına bin tane şeytan bin çeşit hile ve oyunla çıksa da -Allah'ın izniyle- ona hiçbir zarar dokunmaz.

Burada unutulmaması gereken bir husus daha vardır: Bir Yaratıcının, halkeden bir gücün mevcudiyetine inanma başkadır, Zât-ı Ulûhiyeti "Huve" lafzının delâleti ölçüsünde "min haysü huve huve" deyip tanıma daha başkadır. Biz O'nu, Rahman, Rahîm, Ehad... gibi isimleriyle; hayat, ilim, irade... gibi sıfatlarıyla tanımaya çalışsak da, yine de O'nu tam bildiğimizi iddia edemeyiz ve "el-aczü anil idraki idrakün=İnsanın, O'nu idrak etmekten aciz olduğunu anlaması idraktır" mûlahazasına sığınırız. Böyle bir idrak de yine Cenâb-ı Hakk'ın hidayetine bağlıdır.

Dolayısıyla, tahkîkîn değişik mertebe ve merhaleleri vardır. Bir mertebede siz, tekvînî emirleri okuyarak, teşrî emirlere bakarak, âfâkı ve enfüsü tetkik ederek size ârız olan şüphe, tereddüt ve engellerden kurtulur; gönlünüzün Allah'la buluşmasını sağlarsınız ve şöyle-böyle iman hakikatini duyma ufkuna ulaşırsınız. Dolayısıyla bir Mevcud-u Meçhul'un var olduğuna tam iman edersiniz. Fakat sizin için bir de bir Mevcudu Maruf'a ulaşma sözkonusudur. Evet, O ihata edilemez. O'nu idrak edememe, idraktır. O'nu bilememe, bilmedir. işte bu mûlahazalara sâdik kalmakla beraber, O'nu o delillerin ifade ettiğinin çok üstünde anlamanız, bilmeniz ve kabullenmeniz de mümkündür. Bu manada O'nu bilmeniz, tamamen O'nun sıfât-ı Sübhaniyesiyle kuşatılmanız ve bir lahza bile fasıla olmaksızın O'nun tarafından görölüp gözetildiğinize inanmanız demektir. El ve ayaklarınızı hareket ettirirken dahi O'nun huzurunda bulunduğunuz mûlahazasıyla hareket ettirmeniz demektir. Bu mertebede, kendinizi zorlamanız, öyle düşünmeye ve o tür mûlahazalara girmeye çalışmanız da gerekmez. Orada her şey tabiidir, zorlamadan, doğrudan doğruya öyle bir hâle girersiniz ki, O'nu daima yanınızda hissedersiniz. Hayatınızın her saniyesinde, her sâlisinde, O'nun hakimiyetini görür, her işinizde O'nun tasarrufuna şahit olursunuz. Hatta bazen tenzîhin sıkıntılarını çekebileceğiniz bir maiyyet ufkunu bile yakalarsınız; yakalar ve burnunuzu silme, yeme, içme.. gibi bazı beşerî ihtiyaçları kendinize yakıştıramaz; "Ben, O'na bu kadar yakinken, bendeki her şeyin O'na ait olduğunu bu kadar hissetmişken cismaniyete ait bu şeyler de ne oluyor?" der, bunlarda tenzihte zorlanırsınız. İşte bu da bir Zât-ı Ulûhiyeti bilme demektir ve bu, tahkîkin mertebe-i kusvâsıdır. Ne var ki, bu mazhariyet herkese müyesser değildir. (Ümit Burcu)

Okunabilecek Başka Yerler:

- Üstad Hazretleri 2. Şua hakkında “*Bu risale benim nazarımda çok önemlidir. Çünkü içinde çok mühim ve ince olan esrar-ı imaniye inkişaf ediyor. Bu risaleyi anlayarak okuyan adam, imanını kurtarır inşallah.*” 7. Şua (Âyetü'l-Kübrâ) hakkında da “*Yedinci Şuâ, baştan aşağıya kadar imandır.*” buyurmaktadır.
- 23. Söz.
- Hususi Bir Açıdan İman, İnanmış İnsanın Nitelikleri, Kaos ve İnancın Sihirli Dünyası (Işığın Görüldüğü Ufuk)
- İnanan Sarsılsa da Devrilmez (Örnekleri Kendinden Bir Hareket)
- Kaos ve İnanç (Yitirilmiş Cennete Doğru)
- İnanan Gönüller (Yeşeren Düşünceler)
- Vaat ettikleri açısından iman ve küfür (28.04.2008 tarihli bamteli)
- İman ve Aksiyon (25.03.1990 Şadırvan camii vaazı)
- İman Hakikati (11.03.1990 Ankara kocatepe)
- İmanla Gelen Değişim (17.08.1979 Salihli Karaman Camii Vaazı)
- İmanda derinlik (05.06.1992 fkm)